YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

28 päivänä syyskuuta 2006 *

Yhdistetyissä asioissa C-282/04 ja C-283/04,

joissa on kyse EY 226 artiklaan perustuvista jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevista kanteista, jotka on nostettu 30.6.2004 ja 1.7.2004,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään H. Støvlbæk, A. Nijenhuis ja S. Noë, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehinään H. G. Sevenster, J. van Bakel ja M. de Grave,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit K. Schiemann, N. Colneric, K. Lenaerts ja E. Juhász,

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.4.2006 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteillaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut EY 56 ja EY 43 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säilyttänyt Koninklijke KPN NV:n ja TPG NV:n yhtiöjärjestyksissä eräitä määräyksiä, joiden mukaan näiden yhtiöiden osakkeisiin on kuuluttava erityinen, Alankomaiden valtion omistama osake, jolla myönnetään sille erityisiä oikeuksia, jotka koskevat mainittujen yhtiöiden toimivaltaisten elinten tiettyjen päätösten hyväksymistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Alankomaiden siviililain (Burgerlijk Wetboek, jäljempänä Burgerlijk Wetboek) 2:8 §:n mukaan erityisosakkeen haltijalla olevien oikeuksien käyttöä säädellään kohtuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa pykälässä todetaan seuraavaa:

"1. Oikeushenkilön ja sen toimintaan lain tai yhtiöjärjestyksen nojalla osallistuvien henkilöiden on toimittava toisiinsa nähden kohtuusperiaatteen asettamien vaatimusten mukaisesti.

2. Sääntö, jota sovelletaan mainittujen henkilöiden välillä lain, käytännön, yhtiöjärjestyksen, asetuksen tai päätöksen nojalla, on vaikutukseton, mikäli tämä ei vallitsevissa olosuhteissa olisi hyväksyttävissä kohtuusperiaatteen mukaisiin kriteereihin nähden."

3 Burgerlijk Wetboekin 2:92 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Mikäli yhtiöjärjestyksessä ei toisin määrätä, kaikki osakkeet tuottavat samat oikeudet ja velvollisuudet niiden nimellisarvon mukaisessa suhteessa.

– –

3. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä, että eräät osakkeet tuottavat erityisiä yhtiöjärjestyksessä määrättyjä oikeuksia, jotka koskevat määräysvaltaa yhtiössä."

Tosiseikat ja oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

4 Vuonna 1989 Alankomaiden valtion posti-, sähke- ja puhelinyritys muutettiin Koninklijke PTT Nederland NV -nimiseksi osakeyhtiöksi (jäljempänä PTT).

5 Samalla kun PTT yksityistettiin osittain myymällä vuonna 1994 ensimmäinen osa osakkeita, jotka vastasivat 30:tä prosenttia sen osakepääomasta, ja vuonna 1995 toinen osa osakkeita, jotka vastasivat 20:tä prosenttia osakepääomasta, yrityksen yhtiöjärjestystä muutettiin siten, että Alankomaiden valtion käyttöön otettiin niin sanottu golden share -erityisosake.

6 Vuonna 1998 PTT jakautui kahdeksi erilliseksi yhtiöksi, joista Koninklijke KPN NV (jäljempänä KPN) vastasi televiestintäpalveluista ja TNT Post Groep NV, josta sittemmin tuli TPG NV (jäljempänä TPG), vastasi postipalveluista.

7 Tämän jakautumisen yhteydessä Alankomaiden valtion PTT:stä omistamaa erityisosaketta muutettiin siten, että kyseinen valtio sai erityisosakkeen molemmista uusista yhtiöistä (jäljempänä kyseessä olevat erityisosakkeet).

8 Periaatteessa Alankomaiden valtiolla olisi mahdollisuus luovuttaa omistamansa erityisosakkeet kyseiselle yhtiölle tai muulle luovutuksensaajalle. KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 17 §:n mukaan viimeksi mainitussa tapauksessa luovutukseen olisi saatava näiden yhtiöiden hallituksen ja hallintoneuvoston hyväksyntä.

9 Kyseessä olevien erityisosakkeiden johdosta Alankomaiden valtiolla on erityisiä oikeuksia, joiden mukaan sen on hyväksyttävä ennakolta mainittujen kahden yhtiön elinten päätökset, jotka koskevat seuraavia seikkoja:

– osakeantia yhtiössä (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 12 §:n 1, 2 ja 4 kohta)

– tavallisten osakkeiden omistajien etuoikeuden rajoittamista tai poistamista (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 13 §:n 3 kohta)

– sitä, että yhtiö hankkii tai luovuttaa omia osakkeitaan, jotka vastaavat yli yhtä prosenttia ulkona olevista tavallisista osakkeista (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 15 §:n 3 kohta)

– erityisosakkeen poistamista (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 16 §:n 3 kohta)

– KPN Telecom BV:ssä tai PTT Post Holdings BV:ssä (tai postilain (Postwet) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetussa muussa oikeushenkilössä) omistettuihin osakkeisiin liittyvän äänioikeuden käyttämistä silloin, kun kyseessä on ehdotus, joka koskee purkamista, sulautumista, jakautumista, omien osakkeiden hankintaa tai yhtiöjärjestyksen muuttamista siltä osin kuin kyse on mainittujen yhtiöiden yhtiökokouksen toimivallasta edellä mainituilla aloilla (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 25 §:n 3 kohdan a alakohta)

– investointeja, joista aiheutuu yhtiön omien varojen aleneminen konsolidoidun taseen mukaan alle 30 prosenttiin KPN:n kokonaisvaroista (KPN:n yhtiöjärjestyksen 25 §:n 3 kohdan b alakohta) tai alle 15 prosenttiin TPG:n kokonaisvaroista (TPG:n yhtiöjärjestyksen 25 §:n 3 kohdan b alakohta)

– osinkojen jakamista yhtiön osakkeina tai rahastoista (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 36 §)

– sulautumista tai jakautumista (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 47 §:n 2 kohdan a alakohta)

– yhtiön purkamista (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 47 §:n 2 kohdan b alakohta)

– yhtiön yhtiöjärjestyksen muutoksia (KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 47 §:n 2 kohdan c alakohta), jotka koskevat erityisesti seuraavia seikkoja:

  – yhtiön toimialaa, siltä osin kuin muutos koskee konsessioiden tai lupien täytäntöönpanoa

  – yhtiön osakepääomaa ja osaketyyppejä, mikäli kyse on uuden osaketyypin osinko- tai osakeantilippujen tai muiden yhtiöön kohdistuvien sellaisten oikeuksien käyttöönotosta, jotka antavat oikeuden yhtiön tulokseen ja/tai omaisuuteen, tai erityisosakkeiden tai B-sarjan etuoikeutettujen osakkeiden käytöstä luopumisesta

– erityisosakkeen luovutusta

– niiden oikeuksien muuttamista, jotka liittyvät erityisosakkeisiin KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestysten 12 ja 13 §:n, 15 §:n 3 kohdan, 25 §:n 3 kohdan, 36 §:n ja 47 §:n 2 kohdan nojalla

– yleisesti kaikkia muutoksia, joista aiheutuu vahinkoa erityisosakkeeseen liittyville oikeuksille tai joilla loukataan niitä tai jotka ovat näiden oikeuksien kanssa ristiriidassa.

10 Afspraken op Hoofdlijnen KPN en TPG:n (KPN:n ja TPG:n kanssa tehty sopimus) mukaisesti Alankomaiden valtio on sitoutunut yhtäältä käyttämään omistamaansa KPN:n erityisosaketta ainoastaan, jos sen keskeisen/tärkeimmän osakkeenomistajan intressit sitä vaativat, ja toisaalta käyttämään TPG:n erityisosakettaan ainoastaan vastaavanlaisessa tilanteessa tai jos postin yleispalvelun varmistamiseen liittyvän yleisen edun suojelu tätä vaatii. Alankomaiden valtio on myös sitoutunut siihen, ettei se käytä erityisosakkeisiin perustuvia oikeuksiaan suojellakseen kyseisiä yhtiöitä ei-toivotulta määräysvallan vaihdokselta.

11 Vuoden 1998 ja 6.4.2003, jolloin perustellussa lausunnossa asetettu määräaika päättyi, välisenä aikana Alankomaiden valtion tavanomainen omistusosuus alennettiin vähitellen noin 20 prosenttiin KPN:ssä ja 35 prosenttiin TPG:ssä.

12 Komissio lähetti ensin Alankomaiden kuningaskunnalle viralliset huomautukset, joissa se pyysi tätä esittämään asiaa koskevat huomautuksensa, minkä jälkeen se lähetti 6.2.2003 kyseiselle jäsenvaltiolle kaksi perusteltua lausuntoa, joissa todettiin, että komission mielestä Alankomaiden valtion omistamat KPN:n ja TPG:n erityisosakkeet olivat ristiriidassa EY 56 artiklan 1 kohdan ja EY 43 artiklan kanssa.

Komissio kehotti kyseistä jäsenvaltiota toteuttamaan perustellun lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden määräajan kuluessa. Koska komissio ei ollut tyytyväinen Alankomaiden hallituksen 28.4.2003 päivätyissä kirjeissä esittämiin vastauksiin, se nosti nyt käsiteltävänä olevat kanteet.

13 Yhteisöjen tuomioistuimen ensimmäisen jaoston puheenjohtajan 23.11.2005 antamalla määräyksellä asiat C-282/04 ja C-283/04 yhdistettiin suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Kanteet

14 Kanteidensa tueksi komissio esittää kaksi kanneperustetta, jotka perustuvat EY 56 artiklan 1 kohdan ja EY 43 artiklan rikkomiseen siitä syystä, että Alankomaiden kuningaskunta omistaa KPN:stä ja TPG:stä kaksi kyseessä olevaa erityisosaketta, joilla sille myönnetään erityisiä oikeuksia, jotka koskevat mainittujen kahden yhtiön elinten tekemien yhtiön hallintoa koskevien tiettyjen päätösten ennakollista hyväksymistä.

EY 56 artiklan 1 kohdan rikkomiseen perustuvat kanneperusteet

Asianosaisten lausumat

15 Komissio väittää, että kyseessä olevat erityisosakkeet muodostavat EY 56 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja pääomien vapaan liikkuvuuden rajoituksia ja että mainittuihin osakkeisiin liittyvät erityisoikeudet – myös siltä osin kuin niillä pyritään yleisen edun suojelemiseen – ovat joka tapauksessa suhteettomia.

16 Alankomaiden hallitus vastaa, että mainitut osakkeet eivät muodosta pääomien vapaan liikkuvuuden rajoituksia. Niitä ei sen mukaan voida luokitella EY 56 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluviksi valtion toimenpiteiksi. Lisäksi niillä ei ole vaikutusta osakkeiden hankkimiseen kyseessä olevista yhtiöistä vaan ainoastaan eräisiin yhtiöiden hallintoon liittyviin päätöksiin. Kyseessä olevat osakkeet eivät ole omiaan saamaan sijoittajia luopumaan osuuksien hankinnasta mainituista yhtiöistä, eivätkä ne tosiasiassa ole mitenkään tehneet sijoituksia vähemmän houkutteleviksi. Lisäksi mainittu hallitus esittää, että vaikka kyseessä olevien erityisosakkeiden ja sijoituspäätösten välillä katsottaisiinkin olevan yhteys, tällainen yhteys on niin sattumanvarainen ja välillinen, ettei sen voida katsoa muodostavan pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitusta.

17 Toissijaisesti Alankomaiden hallitus väittää, että sillä oleva TPG:n erityisosake on joka tapauksessa perusteltu yleistä etua koskevista pakottavista syistä eli postin yleispalvelun varmistamisen johdosta.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

– Rajoitusten olemassaolo

18 On muistutettava, että EY 56 artiklan 1 kohdassa kielletään yleisesti pääomien liikkuvuuden rajoitukset jäsenvaltioiden välillä (ks. vastaavasti mm. asia C-483/99, komissio v. Ranska, tuomio 4.6.2002, Kok. 2002, s. I-4781, 35 ja 40 kohta ja asia C-98/01, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomio 13.5.2003, Kok. 2003, s. I-4641, 38 ja 43 kohta).

19 Koska EY:n perustamissopimuksessa ei määritellä EY 56 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen "pääomanliikkeiden" käsitettä, yhteisöjen tuomioistuin on jo aiemmin todennut, että perustamissopimuksen 67 artiklan ?joka on kumottu Amsterdamin sopimuksella? täytäntöönpanosta 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 88/361/ETY (EYVL L 178, s. 5) liitteenä olevalla nimikkeistöllä on ohjeellista arvoa. Niinpä EY 56 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja pääomanliikkeitä ovat muun muassa suorat sijoitukset, jotka tapahtuvat osallistumalla yritykseen omistamalla osakkeita, joiden perusteella on tosiasiallisesti mahdollista osallistua yhtiön hallintoon tai harjoittaa siinä määräysvaltaa (ns. suorat sijoitukset), ja arvopapereiden hankkiminen pääomamarkkinoilta siten, että ainoana tarkoituksena on taloudellisen sijoituksen tekeminen ilman aikomusta vaikuttaa yhtiön hallintoon tai harjoittaa siinä määräysvaltaa (ns. portfoliosijoitukset) (ks. vastaavasti asia C-222/97, Trummer ja Mayer, tuomio 16.3.1999, Kok. 1999, s. I-1661, 21 kohta ja em. asia komissio v. Ranska, tuomion 36 ja 37 kohta ja em. asia komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, tuomion 39 ja 40 kohta).

20 Mainittujen kahden sijoitustyypin osalta yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että EY 56 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi "rajoituksiksi" on luokiteltava kansalliset toimenpiteet, jotka ovat omiaan estämään tai rajoittamaan osakkeiden hankintaa kyseessä olevista yrityksistä tai jotka ovat omiaan saamaan muista jäsenvaltioista peräisin olevat sijoittajat luopumaan sijoituksesta mainittujen yritysten pääomaan (ks. vastaavasti mm. em. asia komissio v. Ranska, tuomion 41 kohta; asia C-174/04, komissio v. Italia, tuomio 2.6.2005, Kok. 2005, s. I-4933, 30 ja 31 kohta ja asia C-265/04, Bouanich, tuomio 19.1.2006, Kok. 2006, s. I-923, 34 ja 35 kohta).

21 Nyt esillä olevassa asiassa on todettava, että kyseessä olevat erityisosakkeet muodostavat EY 56 artiklan 1 kohdassa määrätyn pääomien vapaan liikkuvuuden rajoituksia.

22 Aluksi on todettava, että kyseessä olevien erityisosakkeiden sisällyttäminen KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestyksiin johtuu päätöksistä, joita Alankomaiden valtio teki mainittujen yhtiöiden yksityistämisen yhteydessä varmistaakseen eräiden erityisten

yhtiöjärjestysten mukaisten oikeuksien säilymisen itsellään. Toisin kuin Alankomaiden hallitus väittää, tässä tilanteessa mainitut osakkeet on luokiteltava valtion toimenpiteiksi, jotka kuuluvat EY 56 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

23 Tämän jälkeen on todettava, että kyseessä olevat erityisosakkeet ovat omiaan saamaan muista jäsenvaltioista peräisin olevat sijoittajat luopumaan sijoitusten tekemisestä KPN:ään ja TPG:hen.

24 Erityisosakkeiden johdosta eräät KPN:n ja TPG:n elinten tekemät yhtiön hallintoa koskevat erittäin tärkeät päätökset, jotka koskevat sekä mainittujen yhtiöiden toimintaa että itse niiden rakennetta (mm. kysymykset sulautumisesta, jakautumisesta tai purkamisesta), ovat riippuvaisia Alankomaiden valtion ennakollisesta hyväksynnästä. Niinpä, kuten komissio on asianmukaisesti todennut, yhtäältä näillä erityisosakkeilla myönnetään Alankomaiden valtiolle KPN:n ja TPG:n hallinnossa vaikutusvaltaa, joka ei ole perusteltua valtion investoinnin määrään nähden ja joka on huomattavasti laajempaa kuin vaikutusvalta, jonka se näissä yhtiöissä olevan tavanomaisen omistuksen perusteella voisi saada. Toisaalta mainituilla osakkeilla rajoitetaan muilla osakkeenomistajilla olevaa vaikutusvaltaa suhteessa niillä KPN:stä ja TPG:stä olevan omistuksen määrään.

25 Lisäksi mainittujen erityisosakkeiden käytöstä voidaan luopua vain Alankomaiden valtion suostumuksella.

26 Koska näin merkittävät päätökset edellyttävät Alankomaiden valtion ennakollista hyväksyntää ja koska muiden osakkeenomistajien mahdollisuutta osallistua tehokkaasti kyseisten yhtiöiden hallintoon on täten rajoitettu, mainittujen osakkeiden olemassaololla voi olla kielteisiä vaikutuksia suoriin sijoituksiin.

27 Vastaavasti kyseessä olevista erityisosakkeista voi aiheutua se, että portfoliosijoitukset KPN:ään ja TPG:hen ovat vähemmän houkuttelevia. Se, että Alankomaiden valtio mahdollisesti kieltäytyy hyväksymästä merkittävää päätöstä, jota kyseisen yhtiön elimet ehdottavat, koska ne katsovat sen vastaavan yrityksen etuja, on omiaan heikentämään kyseisen yhtiön osakkeiden (pörssissä noteerattu) arvoa ja näin ollen houkuttavuutta investoida kyseisenlaisiin osakkeisiin.

28 Täten mahdollisuus siitä, että Alankomaiden valtio käyttää erityisoikeuksiaan sellaisten etujen ajamiseen, jotka eivät ole yhteneväisiä kyseisen yhtiön taloudellisten etujen kanssa, saattaa tehdä suorat sijoitukset tai portfoliosijoitukset mainittuun yhtiöön vähemmän houkutteleviksi.

29 Lopuksi on todettava, että vastoin Alankomaiden hallituksen esittämää, kuvatut rajoittavat vaikutukset eivät ole liian sattumanvaraisia eivätkä liian välillisiä muodostaakseen pääomien vapaan liikkuvuuden rajoituksen.

30 Ei nimittäin ole mahdotonta, että tietyissä erityisolosuhteissa Alankomaiden valtio käyttää sillä olevia erityisiä oikeuksia yleisen edun puolustamiseksi ja mahdollisesti vastoin kyseisen yhtiön taloudellisia etuja. Näihin erityisosakkeisiin sisältyy täten todellinen vaara siitä, että mainittu valtio estää sellaisten päätösten tekemisen, joita kyseisten yhtiöiden elimet ovat ehdottaneet, koska ne ovat yhtiöiden taloudellisten etujen mukaisia.

31 Edellä esitetyistä syistä kyseessä olevat erityisosakkeet muodostavat EY 56 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja rajoituksia.

– Rajoitusten mahdollinen perusteltavuus

32 Pääomien vapaata liikkuvuutta voidaan kuitenkin rajoittaa kansallisilla toimenpiteillä, jotka ovat perusteltavissa EY 58 artiklassa mainituilla syillä tai yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä (ks. vastaavasti asia C-319/02, Manninen, tuomio 7.9.2004, Kok. 2004, s. I-7477, 29 kohta), jos olemassa ei ole sellaisia yhteisön yhdenmukaistamistoimenpiteitä, joilla säädetään näiden etujen suojaamisen varmistamiseksi tarvittavista toimista (ks. vastaavasti palveluiden tarjoamisen vapauden osalta asia C-255/04, komissio v. Ranska, tuomio 15.6.2006, Kok. 2005, s. I-5251, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Yhteisön tason yhdenmukaistamisen puuttuessa jäsenvaltioiden asiana on lähtökohtaisesti päättää tasosta, jonka mukaisesti ne aikovat varmistaa mainittujen hyväksyttävien etujen suojelun, sekä tavasta, jolla kyseinen taso on tarkoitus saavuttaa. Jäsenvaltioiden on kuitenkin tältä osin noudatettava perustamissopimuksessa asetettuja rajoja ja erityisesti suhteellisuusperiaatetta, joka edellyttää, että toteutetut toimenpiteet ovat omiaan takaamaan niillä tavoiteltavan päämäärän toteutumisen ja että niillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti asia C-503/99, komissio v. Belgia, tuomio 4.6.2002, Kok. 2002, s. I-4809, 45 kohta).

34 Nyt esillä olevassa asiassa on komission esittämien kanneperusteiden hyväksyttävyyden arvioimiseksi täten selvitettävä, voidaanko kyseessä olevat erityisosakkeet, joihin liittyy erityisiä oikeuksia hyväksyä ennakolta tiettyjä KPN:n ja TPG:n elinten tekemiä yhtiön hallintoa koskevia päätöksiä, perustella joillakin tämän tuomion 32 kohdassa mainituilla syillä ja ovatko kyseiset toimenpiteet oikeassa suhteessa tavoiteltuihin päämääriin nähden.

35 KPN:stä omistetun erityisosakkeen osalta Alankomaiden hallitus ei ole vedonnut mihinkään yleistä etua koskevaan päämäärään, jolla se voisi olla perusteltavissa.

36 Tässä tilanteessa asiassa C-282/04 esitetty ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu EY 56 artiklan 1 kohdan rikkomiseen, on hyväksyttävä.

37 TPG:stä omistetun erityisosakkeen osalta Alankomaiden hallitus väittää, että kyseinen osake on tarpeen postin yleispalvelun takaamiseksi ja erityisesti TPG:n – joka on ainoa yritys, joka kykenee tällä hetkellä vastaamaan Alankomaissa postin yleispalvelusta laissa edellytetyn tason mukaisesti – maksukyvyn ja jatkuvuuden suojelemiseksi.

38 Tältä osin on todettava, että postin yleispalvelun kaltaisen yleisen edun mukaisen palvelun takaaminen voi muodostaa yleistä etua koskevan pakottavan syyn, jolla pääomien vapaan liikkuvuuden rajoitus voitaisiin perustella (ks. analogisesti yhdistetyt asiat C-388/00 ja C-429/00, Radiosistemi, tuomio 20.6.2002, Kok. 2002, s. I-5845, 44 kohta).

39 Kyseessä olevalla erityisosakkeella ylitetään kuitenkin se, mikä on tarpeen postin yleispalvelun tarjoajan maksukyvyn ja jatkuvuuden varmistamiseksi.

40 Kuten julkisasiamies perustellusti toteaa ratkaisuehdotuksensa 38 ja 39 kohdassa, on todettava yhtäältä, että Alankomaiden valtion erityiset oikeudet TPG:ssä eivät koske ainoastaan TPG:n toimintaa postin yleispalvelun tarjoajana. Toisaalta näiden erityisten oikeuksien käyttö ei perustu mihinkään täsmällisiin arviointiperusteisiin eikä sitä ole tarpeen perustella, mistä syystä tehokas tuomioistuinvalvonta on täysin mahdotonta.

41 Edellä esitetyistä syistä asiassa C-283/04 esitetty ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu EY 56 artiklan 1 kohdan rikkomiseen, on hyväksyttävä.

EY 43 artiklan rikkomiseen perustuvat kanneperusteet

42 Komissio vaatii myös, että Alankomaiden kuningaskunnan todetaan jättäneen noudattamatta sijoittautumisvapautta koskevan EY 43 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska kyseessä olevilla erityisosakkeilla ei rajoiteta ainoastaan KPN:ään ja TPG:hen tehtäviä suoria sijoituksia ja portfoliosijoituksia, vaan ne ovat omiaan haittaamaan myös määräysvallan tuottavien osuuksien hankkimista mainituissa yhtiöissä ja täten sellaisia sijoituksia, jotka antavat selvän vaikutusvallan yhtiöiden hallinnossa ja valvonnassa (ks. tältä osin vastaavasti asia C-208/00, Überseering, tuomio 5.11.2002, Kok. 2002, s. I-9919, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

43 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 41 kohdassa, sikäli kuin kyseessä olevista erityisosakkeista aiheutuu sijoittautumisvapauden rajoituksia, tällaiset rajoitukset ovat suora seuraus edellä tutkituista pääomien vapaan liikkuvuuden esteistä, ja tällaisia rajoituksia ja näitä esteitä ei voida erottaa toisistaan. Koska EY 56 artiklan 1 kohtaa on todettu asiassa rikotun, kyseessä olevia toimenpiteitä ei ole tarpeen tutkia erikseen perustamissopimuksen sijoittautumisvapautta koskevien määräysten valossa (ks. mm. asia C-463/00, komissio v. Espanja, tuomio 13.5.2003, Kok. 2003, s. I-4581, 86 kohta).

44 Edellä esitetyillä perusteilla on todettava, että Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut EY 56 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säilyttänyt KPN:n ja TPG:n yhtiöjärjestyksissä eräitä määräyksiä, joiden mukaan yhtiön osakkeisiin on kuuluttava erityinen, Alankomaiden valtion omistama osake, jolla sille myönnetään erityisiä oikeuksia, jotka koskevat mainittujen yhtiöiden elinten tekemien, hallintoa koskevien tiettyjen päätösten hyväksymistä ja jotka eivät koske ainoastaan tilanteita, joissa mainitun valtion puuttuminen asiaan on tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen tunnustamien yleistä etua koskevien pakottavien syiden johdosta ja TPG:n osalta erityisesti postin yleispalvelun säilyttämisen johdosta.

Oikeudenkäyntikulut

45 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Alankomaiden kuningaskunnan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, Alankomaiden kuningaskunta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Alankomaiden kuningaskunta ei ole noudattanut EY 56 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se on säilyttänyt Koninklijke KPN NV:n ja TPG NV:n yhtiöjärjestyksissä eräitä määräyksiä, joiden mukaan yhtiön osakkeisiin on kuuluttava erityinen, Alankomaiden valtion omistama osake, jolla sille myönnetään erityisiä oikeuksia, jotka koskevat mainittujen yhtiöiden elinten tekemien, hallintoa koskevien tiettyjen päätösten hyväksymistä ja jotka eivät koske ainoastaan tilanteita, joissa mainitun valtion puuttuminen asiaan on tarpeen yhteisöjen tuomioistuimen tunnustamien yleistä etua koskevien pakottavien syiden johdosta ja TPG NV:n osalta erityisesti postin yleispalvelun säilyttämisen johdosta.

2) Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset